

TOKASA

**Toiminnallisesti kaksikielinen
korkeakoulutus**

– Koulutusmalli ja keskeiset suositukset

Lukijalle

Tämä koulutusmalli ja sen keskeiset suositukset on kehitetty Toiminnallisesti kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus (TOKASA) -hankkeessa, jossa on kehitetty ja pilotoitu toiminnallisesti kaksikielistä sairaanhoitajakoulutusta Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteistyössä. TOKASAssa opetuskielinä ovat suomi ja englanti, mutta mallia voi yhtä lailla hyödyntää muilla kielillä. Malli pohjautuu hankkeessa tehtyyn arviointitutkimukseen sekä substanssin opettajien, suomen kielen opettajien ja työelämän edustajien asiantuntijanäkemyksiin. TOKASA-hanketta rahoitetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön Talent Boost -ohjelmasta

vuosina 2021–2024. Mallin kehittäminen jatkuu koko hankkeen ajan. Malli on luonteeltaan geneerinen ja sen voi ottaa käyttöön kokonaisuudessaan tai osittain missä vain koulutusohjelmassa.

Toiminnallisesti kaksikielisen korkeakoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija valmistuessaan hallitsee koulutuksessa käytetyt molemmat kielet siten, että hän voi toimia ammatissaan kummalla tahansa kielellä ammattivaatimusten mukaisesti. Suomen tai ruotsin oppiminen pohjautuu funktionaaliseen kielenoppimisen käsitykseen, jossa opiskelijan rooli osallistuvana toimijana korostuu

TOKASA-hanke >

ja hän pääsee käyttämään kieltä sellaisissa kielenkäyttötilanteissa, jotka ovat hänelle tarpeellisia ja merkityksellisiä. Opiskelija oppii ja havaitsee kieltä käyttämällä kielen eri muotoja ja sääntöjä niiden ”pänttämisen” sijaan. Oppimistilanteissa kieli nähdään aidosti vuorovaikutuksen ja ihmisten välisen yhteisymmärryksen mahdollistajana.

Helsingissä ja Tampereella 8.9.2023.

Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun projektiryhmä

TOKASA
Toiminnallisesti kaksikielinen
sairaanhoitajakoulutus -hanke

Metropolia

 Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences

 OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

© Metropolia Ammattikorkeakoulu,
Tampereen ammattikorkeakoulu
ja tekijät 2023

Kuvat: Shutterstock

Taitto: Anna Sarkama-Antila,
Graafinen suunnittelu Oy Peippo

Sisällysluettelo

Koulutuksen markkinointi ja valintakoe.....	4
Kielitaitotason arviointi ja kielipolut	5
Substanssin opetuksen pedagogiset ratkaisut	6
Suomen tai ruotsin integrointi substanssiopintoihin (S2-integraatio)	7
Ammattitaitoa edistävä harjoittelu.....	8
Työelämäyhteistyö	10
Ohjaus, integraatio ja sosiaalinen tuki	11
Muut suositukset	12

Koulutuksen markkinointi ja valintakoe

- Markkinoinnin tulisi olla monikanavaista, kansallista ja kansainvälistä. Markkinoinnissa on hyvä hyödyntää korkeakoulujen omia kanavia.
- Markkinoinnissa oleellista on selkeä kohderyhmän ja valintakriteerien kuvaus, jotta koulutukseen hakeutuvat ensisijaisesti ne, jotka hyötyvät toiminnallisesta suomen/ruotsin kielen integraatiosta, eivätkä vielä osaa suomen/ruotsin kieltä riittävästi opiskellakseen suomen/ruotsinkielisessä koulutuksessa.
- Koulutuksen nimessä on jo hyvä näkyä, että se on tarkoitettu suomea/ruotsia vain heikosti tai ei lainkaan osaaville.
- Kukin koulutuksen järjestäjä määrittää valintakriteerit etukäteen. Lähtökohtaisesti kaikki hakukelpoiset hakijat voivat hakeutua koulutukseen. Olisi kuitenkin syytä varmistaa, että koulutukseen ei hakeudu henkilöitä, joiden äidinkieli on suomi/ruotsi tai henkilöitä, jotka kykenisivät opiskelemaan suomen/ruotsinkielisessä koulutusohjelmassa.
- Hakijat valitaan koulutukseen valintakokeen kautta. Valintakokeessa ei testata hakijan suomen/ruotsin kielen osaamista. Sen sijaan englannin kielen kirjallista ja suullista osaamista on tärkeää testata, sillä koulutus edellyttää etenkin alkuvaiheessa vähintään B2-tason osaamista.

Suosittelaa, että:

- Valintakokeen kirjallisen osion hyväksytysti suorittaneet hakijat haastatellaan englannin kielen osaamisen arvioimiseksi.
- Käytetään valtakunnallisia validoituja valintakokeita, luotettavuuden ja kustannustehokkuuden vuoksi, esimerkiksi international UAS exam.
- Valintakokeen ja koulutuksen alkamisen välille jätetään riittävästi aikaa, jotta kaikki opiskelijat ehtivät hoitaa viisumiprosessit ja muut maahantuloon liittyvä järjestelyt.

Kielitaitotason arviointi ja kielipolut

- Opiskelijoiden opinnot alkavat suomen/ruotsin kielen taitotason arvioinnilla.
- Kielitaidon arvioinnissa käytetään standardoituja kielitestejä.
- Suomen/ruotsin kielen taitotason arviointi eli kielitesti tehdään opintojen alussa, ja sen perusteella jokaisen opiskelijan kanssa suunnitellaan henkilökohtainen kieli-HOPS eli kielipolku.
- Testituloksen ja suomen opettajan kanssa käytävän haastattelun pohjalta opiskelijat ohjataan aloittamaan suomen/ruotsin opinnot oikean tasoiselta kurssilta.
- Kielitaidon kehittymistä arvioidaan säännöllisesti kerran vuodessa pidettävillä kielitesteillä.
- Opiskelijan kielioopinnot etenevät kielipolkumallin mukaisesti kohti haasteellisempia opintoja/kursseja. Lähtökohtana on opiskelijan kielitaidon kehittymisen tukeminen, joten kieliopiintojen hyväksiluvut arvioidaan erikseen.
- Kielipolut eivät aina etene lineaarisesti vaan joustoa tarvitaan.

Suosittelaa, että:

- Opetussuunnitelma rakennetaan siten, että siihen sisältyy vähintään 20 opintopistettä suomen/ruotsin kielen opintoja.
- Kaikki tutkintoon kuuluvat vapaasti valittavat opinnot ovat suomen/ruotsin kielen opintoja.
- Alkeista suomen/ruotsin kieltä aloittaville opiskelijoille järjestetään intensiivistä suomen/ruotsin kielen opetusta ennen substanssiopintojen aloitusta.

Substanssin opetuksen pedagogiset ratkaisut

- Koska kahdella kielellä opettaminen vie enemmän aikaa kuin yhdellä kielellä opettaminen, opetettavan sisällön ydinaineisanalyysi on erityisen tärkeää. Aikaa tulee varata myös kaksikielisten opetusmateriaalien tekemiseen.
- Toimivia opetusmenetelmiä ovat muun muassa flipped learning, ennakkotehtävät, draama, toiminnalliset ja aktivoivat menetelmät sekä vuorovaikutteinen teoriaopetus yhdistettynä kuviin ja videoihin.
- Osaamisen arvioinnissa kannattaa kirjatenttien sijaan hyödyntää esimerkiksi näyttökokeiden tai suullisten kokeiden mahdollisuutta sekä muita toiminnallisia menetelmiä.
- Kielitaitotason huomioiminen kaikessa substanssin opetuksessa on erittäin tärkeää, jotta kaikkien opiskelijoiden kielitaito kehittyy. Opiskelijoita kannattaa jakaa pienryhmiin kielitaitotason mukaisesti, jolloin opetuskielenä voi olla joko suomi/ruotsi tai englanti pienryhmän osaamistason mukaisesti.
- Suuren/ruotsinkielisen materiaalin opiskelussa voi hyödyntää pienryhmiä, joissa hyvin ja heikommin suomea/ruotsia osaavat opiskelijat opiskelevat yhdessä.
- Suuret erot suomen/ruotsin kielen osaamisessa aiheuttavat haastetta opetukselle. Tällöin opetuskielenä käytetään helposti englantia, jotta myös heikoiten suomea/ruotsia osaavat oppivat opetettavan sisällön. Ideaalitulanteessa ryhmään valikoituu opiskelijoita, joiden suomen/ruotsin kielen osaaminen on suhteellisen samalla tasolla, eikä ryhmän opetukseen tule integroida opiskelijoita muista, esimerkiksi kokonaan englanninkielisistä ryhmistä.
- Kieli- ja kulttuuritietoinen opettaminen vaatii substanssin opettajalta erityisosaamista sekä hyvää suomen/ruotsin ja englannin kielen taitoa.
- Kielitietoinen opetus tulisi olla systemaattisesti osa jokaista opintojaksoa. Tämä edellyttää kaikkien opetuksessa mukana olevien opettajien sitoutumista ja osaamisen varmistamista.

Suosittelaa, että:

- Opetuksessa käytetään mahdollisimman paljon oppijaa aktivoivia, toiminnallisia menetelmiä aidossa toimintaympäristössä.
- Hyödynnetään tandem-opetusta eli yhteisopetusta suomen/ruotsinkielisten ryhmien kanssa.
- Käytetään monipuolisesti toiminnallisia arviointimenetelmiä.

Suomen tai ruotsin integrointi substanssiopintoihin (S2-integraatio)

- On tärkeää suunnitella lukujärjestykset niin, että opiskelijoiden erilaiset S2-polut onnistuvat ja vältytään päällekkäisyyksiltä.
- S2-opettajan ja substanssiopettajan yhteistyö opetuksen suunnittelussa on oleellista. Opintojakson keskeiset elementit suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä.
- Opetuksen keskeiset S2-elementit valitaan funktionaalisista kielenoppimisen lähtökohdista, ja kielen oppiminen on sidoksissa toiminnallisuuteen.
- Suomen/ruotsin kielen osaamistavoitteet integroituvat substanssisisältöjen osaamistavoitteisiin, jotta opiskelija saavuttaa oman alansa ammatillisen työkielen osaamisen.
- S2-opettajien ja substanssiopettajien pitkäjänteinen yhteistyö on tärkeää, jotta kielen oppiminen välittyy hallittuna kokonaisuutena.
- S2-opetus kannattaa aikatauluttaa pedagogisesti eteneviin loogisiin kokonaisuuksiin ja suunnitella opintojaksoittain sen mukaan, mikä lähestymistapa palvelee sekä kielen että substanssin oppimista parhaiten.

Suosittelaa, että:

- Kielitaitotaso huomioidaan kaikessa substanssin opetuksessa, jotta kaikkien kielitaito kehittyy.
- Suomen/ruotsin kieltä integroidaan kaikkiin opintoihin ja suomen/ruotsin kielen osuutta lisätään opinnoissa opintojen edetessä.
- Kaikki opinnot toteutetaan S2- ja substanssiopettajan yhteistyönä.

Ammattitaitoa edistävä harjoittelu

- Suomen/ruotsin kielen opettajan osallistuminen harjoittelun ohjaukseen on tärkeää, mikä huomioidaan työaikasuunnittelussa ja resursoinnissa.
- Substanssin opettaja ja suomen/ruotsin kielen opettaja ohjaavat harjoittelua yhdessä parina, jolloin he tukevat samalla opiskelijaa, ohjaajia ja työyhteisöä kieli- ja kulttuuritietoisuuteen.
- Harjoitteluun laaditaan tavoitteet sekä substanssin että suomen/ruotsin kielen osaamisen näkökulmista.
- Kaikilla harjoitteluun osallistuvilla osapuolilla (opiskelija, opettaja, ohjaaja, työyhteisö) tulee olla yhtenäinen käsitys opiskelijan suomen/ruotsin kielen osaamisesta ja sen tavoitteista.
- Pääohjauksiensa harjoittelussa on selkosuomi/ruotsi, mutta rinnakkaiskielisyys eli englannin kielen käyttäminen tukikielenä on suositeltavaa.
- On tärkeää varmistaa monipuoliset harjoittelumahdollisuudet kaikille opiskelijan kielitaidosta riippumatta. ▶▶

- Kielisopimus on tärkeä osa ammattitaitoa edistävää harjoittelua. Kielisopimuksen tarkoituksena on tuoda kielenoppimisen tavoite näkyväksi substanssin osaamisen tavoitteiden rinnalle. Käytännössä tämä voi tarkoittaa sitä, että heti ammattitaitoa edistävän harjoittelun alussa opiskelija, harjoittelun ohjaaja ja opettaja keskustelevat kielestä ja sopivat siihen liittyvistä asioista. Voidaan sopia, haluaako opiskelija, että hänen puhettaan tai kirjoitustaan korjataan tai väärinymmärryksistä huomautetaan.

Lisäksi voidaan keskustella siitä, millaisissa tilanteissa opiskelija toivoo englannin käyttämistä apukielenä tai siitä, käytetäänkö kahvipöytäkeskusteluissa vain suomea/ruotsia. Harjoittelun alussa harjoittelun ohjaaja ja opiskelija myös pohtivat yhdessä, millaisissa tilanteissa opiskelija kokee tarvitsevansa kielitukea. Kielisopimuksen avulla pyritään luomaan kielen oppimiselle turvallinen ilmapiiri, jolloin esimerkiksi virheiden tekemistä ei tarvitse pelätä.

Työyhteisöltä tämä vaatii kielitietoista toimintatapaa eli ymmärrystä kielitaidon kehittymisestä sekä siitä, että koko yhteisö voi tukea kielenoppimista. Kielisopimus voidaan tehdä ennen harjoittelua suomen/ruotsin kielen opettajan ohjauksessa esimerkiksi työpajoissa.

Suosittelaa, että:

- ▶ Harjoittelupaikan kanssa keskustellaan etukäteen, jotta kaikilla on yhtenäinen käsitys, millaisesta opiskelijasta ja harjoittelusta on kysymys.
- ▶ Vältetään harjoittelun aikana muita kuin kielen oppimiseen liittyviä tehtäviä, jottei opiskelija kuormitu liikaa. Kirjallisia tehtäviä on hyvä välttää.
- ▶ Hyödynnetään tandem-harjoittelua, jossa suomen/ruotsinkielinen ja muunkielinen opiskelija harjoittelevat samaan aikaan samassa harjoittelupaikassa.
- ▶ Työyhteisöille tarjotaan tukea ja koulutusta kieli- ja kulttuuritietoisuudesta.
- ▶ Pyritään rakentamaan pitkäaikaista yhteistyötä tiettyjen harjoittelupaikkojen kanssa.

Työelämäyhteistyö

- Säännöllinen yhteistyö ja tiedottaminen oppilaitoksen ja työelämän välillä on tärkeää.
- Opettajien ja työelämän edustajien vastavuoroiset vierailut työpaikkojen ja oppilaitosten välillä ovat hyödyllisiä.
- Harjoittelun ohjaajille on hyvä järjestää mahdollisuus tavata opiskelijoita ennen harjoittelua. Samoin opiskelijoiden on hyödyllistä päästä tutustumaan harjoittelupaikkaan jo etukäteen.
- Kaikki yhteistyö edesauttaa työyhteisöjen myönteisen suhtautumisen tukemiseen muunkielisiä opiskelijoita kohtaan.
- Kieli- ja kulttuuritietoisuus- koulutusten tarjoaminen työelämälle on tärkeää. Koulutuksia voi järjestää verkossa, jolloin osallistuminen mahdollistuu useammille henkilöille. Koulutuksista kannattaa tehdä tallenteet, jolloin niitä on mahdollista katsoa ajasta ja paikasta riippumatta.

Suosittelaa, että:

- Otetaan käyttöön erilaista kieli- ja kulttuuritietoisuutta tukevaa materiaalia, jota on paljon saatavilla.
- Työnantaja tunnustaisi ja ottaisi huomioon muunkielisen opiskelijan ohjauksen vaativuuden harjoittelun ohjaajan työssä.

Ohjaus, integraatio ja sosiaalinen tuki

- Opiskelijan ohjauksessa on hyvä panostaa pitkäjänteisyyteen.
- Ohjauksessa painottuu kieli- ja kulttuuritietoinen ote.
- Ohjauksessa on tärkeää keskittyä opintojen suunnittelun lisäksi opiskelijan integraation tukemiseen, mikä vie enemmän aikaa kuin suomen/ruotsinkielisen opiskelijan ohjaus.
- Ohjaus keskittyy alussa yhteiskuntaan tutustumiseen ja integroitumiseen. Opintojen loppuvaiheessa painottuu ohjaus työelämään ja mahdollisiin jatko-opintoihin siirtymiseen.
- Suomalaisen työelämän tuntemus on tärkeä osa ohjausta. Jatko-opintojen mahdollisuus painottuu uraohjauksessa lähempänä valmistumista.
- AHOT/RPL-asioiden käsittely ja laaja tuntemus on tärkeä osaamisalue opiskelijan ohjauksessa, koska muunkielisillä opiskelijoilla on usein aiempaa osaamista ja aiempia korkeakouluopintoja.

Suosittelaa, että:

- ▶ Tehdään yhteistyötä suomen/ruotsin kielen opettajan kanssa opiskelijan ohjauksessa
- ▶ Korkeakoulu järjestää tarvittavat tukirakenteet opiskelijoille tarjoamalla systemaattisesti mahdollisuuksia olla tekemisissä suomalaisten opiskelijoiden kanssa, käyttää suomen/ruotsin kieltä ja muodostaa sosiaalisia suhteita. Toiminnan on hyvä olla osa opintoja ja tapahtua suunnitellusti opiskelupäivän aikana.

Muut suositukset

- Kun Suomella on ratkaistavana työvoimapula ja visiona on edistää koulutusperäistä maahanmuuttoa, tarvitaan kaksikielistä koulutusta ja sen toteuttamiseen valtion hallinnolta riittävää rahoitusta.

Opetusresurssit:

- Opettajien työsuunnittelussa tulee huomioida työaikaresurssien tarve mm. opintojaksojen kuormittavuuden arviointi ja ydinainesanalyysit, yhteisopetus ja kaksikielisten opetusmateriaalien tekeminen.
- Opetussuunnitelmasta on tehtävä ennen toiminnallisesti kaksikielisen koulutuksen aloittamista perusteellinen ydinainesanalyysi. On arvioitava opetussuunnitelmaa ja varmistettava, että S2-opetukselle ja substanssiopetukseen integroidulla S2-opetukselle jää riittävästi tilaa eri opintojaksoille. Lähiopetuksessa kannattaa keskittyä “must know” sisältöön ja muiden sisältöjen osalta soveltaa erilaisia pedagogisia ratkaisuja.
- Kahdella kielellä opettaminen vie enemmän aikaa opetustilanteissa kuin yhdellä kielellä opettaminen. Suositeltavaa on, että opetukselle varataan riittävästi aikaa. Kahdella kielellä opettaminen vaatii substanssin opettajan ja S2-opettajan välistä yhteistyötä, yhteisten oppimateriaalien suunnittelua sekä yhteisopetusta.

Harjoittelun ohjaus:

- ▶ Ohjaajilla tulisi mielellään olla koulutus harjoittelun ohjaajana toimimiseen ja kyky kommunikoida selkeästi suomeksi/ruotsiksi ja riittävästi englanniksi.
- ▶ Kieli- ja kulttuuritietoiseen ohjauksen kehittämiseen tulee panostaa harjoitteluorganisaatioissa. Harjoittelunorganisaatioiden on huolehdittava, että harjoittelun ohjaajille varataan riittävästi työaikaa tähän tehtävään. Mahdollisuuksien mukaan ohjaajien työtä on hyvä keventää, jotta heille jää riittävästi aikaa ja energiaa toteuttaa laadukasta opiskelijoiden ohjausta.
- ▶ Harjoittelun ohjaajille on tarjolla kieli- ja kulttuuritietoisien ohjauksen koulutusta muun muassa verkossa, joihin heitä voi ohjata. Keskeisiä käsiteltäviä teemoja ovat ainakin: kielen ja kulttuurin vaikutus vuorovaikutukseen ja oppimiseen; kielellisten erojen ja kulttuuristen näkökohtien merkitys asiakas/potilastyössä, oppimisessa ja ohjauksessa. Ohjaajien on myös hyvä tuntea pääkohtia erilaisista kulttuuritaustoista, jotta vältetään turhia väärinkäsityksiä ja törmäyksiä.
- ▶ Oppilaitokset voivat rakentaa omille harjoitteluorganisaatioilleen ohjausohjelmia, jotka auttavat ohjaajia suunnittelemaan ja toteuttamaan kielitietoisia ohjaustilanteita. Näihin ohjelmiin voi sisältyä esimerkiksi Tokasa-hankkeessa tuotettuja opetusvideoita. Toiminnallisesti kaksikielisiä tutkintoja järjestävät oppilaitokset voivat järjestää yhdessä yhteistyöoppilaitostensa ohjaajille jatkokoulutuksia ja ammatilliseen kehittymiseen liittyviä tapahtumia. Tämä auttaa heitä pysymään ajan tasalla uusimmista ohjausmenetelmistä, tutkimustuloksista ja kielitietoisuuden käytännöistä.
- ▶ Hyvä keino ohjauksen laadun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on mentorointi tai vertaistukiryhmät, joissa kokeneet ohjaajat jakavat osaamistaan ja tukevat uusia ohjaajia. Tämä auttaa varmistamaan jatkuvan oppimisen ja tiedon jakamisen ohjaajien kesken.
- ▶ Kielitietoinen ohjaus vaatii jatkuvaa sitoutumista ja kehittymistä kaikilta osapuolilta. Tavoitteena on varmistaa, että harjoittelun ohjaajilla on riittävästi osaamista ja aikaa tarjota laadukasta ohjausta ja tukea kielitietoisesti harjoittelijoilleen.

S2-resurssi ja materiaalit opetuksessa :

- ▶ Toiminnallisesti kaksikielisessä korkeakouluopetuksessa haasteena on, miten tarjotaan riittävästi S2-opetusta erillisenä opetuksena ja substanssiopetukseen integroituna ilman, että kustannukset kasvavat merkittäväsi. Kun tutkinnon toteuttaminen toiminnallisesti kaksikielisenä aloitetaan, myös kaksikielisiä luentoaineistoja ja kurssimateriaaleja on koottava muualta ja valmistettava itse. Näitä tarvitaan jatkossa S2-opetuksessa ja S2-integroidussa substanssiopetuksessa, mikä edellyttää opettajien työaika.
- ▶ Koko ajan kehittyvien teknologiaratkaisujen tehokas käyttö voi olla yksi keino tehostaa opetusta ja oppimista. Esimerkiksi tallennetut luennot antavat mahdollisuuden katsella opetusta uudelleen, käyttää tekstityksiä tai muita kielitukea tarjoavia ominaisuuksia. Teknologiset ratkaisut voivat tulevaisuudessa myös helpottaa kommunikaatiota opiskelijoiden ja opettajien välillä.
- ▶ Opiskelijoita voidaan myös kannustaa entistä enemmän vertaisoppimiseen ja tehtävien tekemiseen pienryhmissä, jossa suomen kielen eri tasoilla olevat voivat oppia toisiltaan ja harjoitella kieltä. Myös vapaa-ajan monikieliset ryhmät tukevat kielen oppimisen tavoitetta. Esimerkiksi saman ammattikorkeakoulun sosionomi- tai opettajaopiskelijat voisivat suorittaa harjoittelunsa tai muun opintojaksonsa muunkielisten opiskelijoiden opinnollisten tai vapaa-ajan pienryhmien ohjaajina.
- ▶ On tärkeää kerätä systemaattisesti palautetta sekä opiskelijoilta, opettajilta että työelämältä ja muilta sidosryhmiltä, ja jos mahdollista tehdä arvioivaa seurantatutkimusta, jotta koulutusmalli kehittyy edelleen.

TOKASA

Toiminnallisesti kaksikielinen korkeakoulutus
-Koulutusmalli ja keskeiset suositukset

www.tokasa.fi

Hanna Repo Jamal
hanna.repojamal@metropolia.fi
Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sanna Laiho
sanna.laiho@tuni.fi
Tampereen ammattikorkeakoulu

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ